

ورد و درشتی پټت. . گډران سټ باح

ل کوردي "گر" يان "گرچن" دښه بکاربردن. با "پټت" یش هه به. به نا؟ وگرگرتنی وشي بیانی زمان دټوټمټ ند دټکات.

مان به پټت نا به. خراپترین مان بهښه، پټت تی هه به. مټرج نیی ماننووس پټت بخوښت تا ماننکټی پټت تدار بهت، بهټام مټرج بهخوښت (یان لانی کم زانیاری لټسټر هه بهت) تا پټت تټکی باش دابښت به ماننکټی. پټت تی باش هه ز و چټر به مان دټبخشټ. سټرکټوتنیش. پټت تی خراپ خوښر بهزار دټکات. قټت نه تبیسټوو ل خوښرک به، "هر ل د لاپټټی یټکم لټی بهتاقټ بووم وټټم دا؟"

ټگر مان به ټټټمبیل بچوښن، دټتوانین بهټټین پټت بزوښډری ټمانه، (زمان) یش ټټ نی بزوښډرکټی.

پټت چیی؟

پټت زنجیر ټووداوټکټ چیرک دروست دټکات. ټووداوټکان پټوټندیان پټکو هه به. گرډانی ټووداوټکان به یټکتر و چټنټی پټوټندی نهټوانیان گرنگن. به نموونټ: پټنجا ټووداوت هه به ل ټماننکټت. کامی دټبټټ یټکم، کامی کټتایی، کامی دووټم، کامی پټش کټتایی؟ بهچی بیستټم ټووداو بیستټم، به پټنجټم نهټوو؟ به پټنجټم ټووداو چلټم نهټوو؟ ټگر ټماننووس سټری لټم کټینوبټینډ دټرچوو، دټتوانټ پټت تټکی باش دابښت.

ټم پټسټی سټرټو وټک دیزاین وایه. چی ل کوټ دادټنی؟ دیزاین ل ټمان پټی دټگوترټ (structure) واتټ بونیاد. لټتان تټک نهټچټت من باسی تیټری ټټخډیټی بونیادگرټری ناکټم، کټ شتټکی ترټ. باسی بونیادی ټووداوټکان دټکم. کټواتټ پټت و بونیاد زټر لټک نهټزیکن و به یټکتر نا بن.

دټیان پټناسټی ټکادیمی هټن به پټت. با سټری خټمانیان پټ نهټشینین لټټرټوټی من باسی پټاکتیک دټکم، باسی تیټر و پټناسټ ناکټم.

به پلوت و دیزاین چاند ممدک (شوازان) هان.

ممدکی یلکم: بونیادی سه پردایی: Three-act structure model

سید فیلد (Syd Field) ل ۱۹۷۹ ئم ممدکی داهنا. ئم ممدکی ووداوکان دابش دکات سار سه پردایی: دسپیک (setup)، ووبی ووبوونو (confrontation) و چار (Resolution). بلام ئو بس نیی. چن ووداوکان بسار ئم سه پردایی دا دابش دککی؟ کام ووداو دهنیی پیشو؟ ب ولامی ئم پرسیاران سیری ممدکی هشتم بک.

ممدکی دووم: بونیادی حفت خا چیرک (Seven-point story structure)

ئالگیس بدریس (Algis Budrys) ئم ممدکی داهنا. یلکم تووشی کیشیک دبت. ه وددات چارسری بکات. پاش پلان و ه وویکی زر، تووشی شکستکی گوری چاو ووانن کراو دبت. کنادات و ییکی تر دگرتت بر. ننگ سار بگرت و نگیشت تووشی شکستکی تر ببت. پاشان پاساو دهنتتو ب وای ل هات.

- کارکت
- ووداو
- کیش
- ه ووی چار سار
- شکستی چاو ووانن کراو
- ییکی تر، سارد ک وبت یان شکست دنت
- ب وای بسار هات (پاساو هنانو؟)

ل ئدبی ئمریکیدا، ئم جرر پتت زر دنت بکاربردن.

ممدکی ساییم: اچنتی پتتی لسم دنت (Lesser Dent Plot Formula)

لسم دنت ئم ممدکی داهنا. اچنتکی ب ناوبانگ ل نوو سار اندا. ووداوکان دبن چوار کمم. ووداوگلی کممکی یلکم شوازی کاری ئنتاگ نیستک پیشان ددات (ئگزر بکوژ ببت، چن خیک دکوژت، ئگزر پارنزر ببت چن کیسکانی دباتتو/د دنتت). د ب شوازیکی جیاواز ببت ل ه موو شوازیکانی تر. کممکی دووم پیشانی ددات ئنتاگ نیست چی

[illegible]

مَدَدِي چوارم: شش توخمي پټټ (Six elements of plot)

جۆ و بۆنتینگ (Joe Bunting) ئۆم مەدەنى داھەنە ل ەكتەبەكەى بۆ
 ناوى (بونیادی نووسین: The Write Structure). ئۆم مەدەنى باو ل
 نۆ و ئۆدەبى كوردیدا. پەت دابەش دەكات بەسەر ئۆم شەش توخمەى
 خوارەو دا:

یہ کہہ م: دہ رختن (Exposition)

باسی پټاگاڼه نسته و جيهان نه کي دکي. به و ووداوانه دهست پټا دکي که به ها و که سايتي و ئا کاري کاررکت دکه نه وو.

دوواہم: ناگری بن کا (Inciting incident)

شتەك وو دات، ئم ووداو د بـت هـوـنى ووداو كانى تر،
ئاگر كـ خـش دـكات.

سہیلیم: ناگرک نا ز د بات (Rising action)

چەند شتەك ۋو دەدەن، ئەم ۋوداوانە دەبندە ھەي دروستبوونی ترس و ئاستەنگ بە پەتاگە نىست. پەنگە سەر تانى ھەبەت، شتەكى بەسەر بەت، يان بە ئاسانى لە ئەتاگە نىست ناگات، يان شتەكى زەر گرنگ وندەكەت، ھەد. ئەم ۋوداوانە تەشويق (suspense) دروست دەكەن. خوەندەر لە مەراق دەمەندەو، حەز دەكەت بزاندە چي ۋو دەدەت.

چوارم: ایا ای (Dilemma)

لەم ۋوداوانەى لەڕ ۋو ددەن، پەتاگە نىست ااا، نازانەت چى
بكات. دارەكى بەدست ۋاا پەنجا سەرى بە ھەراماا. ددە سەرك،
پەك ھەپەت.

پہنچاؤ: م: لوو تک (Climax)

للم ووداوانی ئەر، پەتاگە نىست ئو بەيارانى ل قە ناغى پەشو داوونى، جەبە جەپان دەكات. ئو ل سەر تاو كارپان بە دەكەيت،

اوو ددډن، لږ د ياندووريي، هه مووی به گڼي. ددډي. نږ
نو شوډنډي خوډنډر ل سږر تاو به دوايدا ددډي، ددډر ددډات
بيگا ت.

ششډم: پچا نډو (denouement)

نم ووداوانه کتايي ک به خوډنډر ئاشکرا ددډن. بارگ
پچا نډو، شتکان ددډن به ئنجامک. وک ئاماد کردني ددډم،
پاش هه موو شتک ددډ بيپچي و و بيخه سږر ئاگر. جا نووسر
نازاد به کراو يي يان به داخراوی کتايي پ ددډت.

مډدي پښجډم: پډتي سکت مريديت (Scott Meredith's plot)

سکت مريديت نم مډدي هه ي: پډتاگ نيست ک ش يه ي. هه و
دات چارسري بکات، بډام چډند ئاستنگه ي ددډ پښ. پاشان
شتکي تري به ئاشکرا ددډت، وای ل ددډات هه و ددډت تري بدات و
بگا ت چارسر. ل مډدي دوو م نزيک.

مډدي ششډم: دفت هه نډاو بډتي کي کرداري مرقف (The Seven
Basic Steps of Human Action)

جډن تربي (John Turby) نم ي داهه ناو.

- ک ش يه ي کار ل يه ک ددډات.
- ددډر و کاردا نډو ي ک س ددډ.
- يه کي ل قيت ددډت و ددډت ډډگر.
- بيرکردن و پلاندان.
- ش، مللاند.
- لډتگ يشتن، ک س ددډ ک مډد شتي به وون ددډت و.
- ژيان بډرد وام ددډت، نو ک س ددډ ک چارسر بکات يان نا.

مډدي دفتډم: هه وای باش/خرپ

نووسري ئمريکي، کډرت فانگت (Kurt Vonnegut) نم مډدي
داهه نا. مډد ک پښجډر پډت لډ ددډت:

يه کډم: د کون (man in hole)

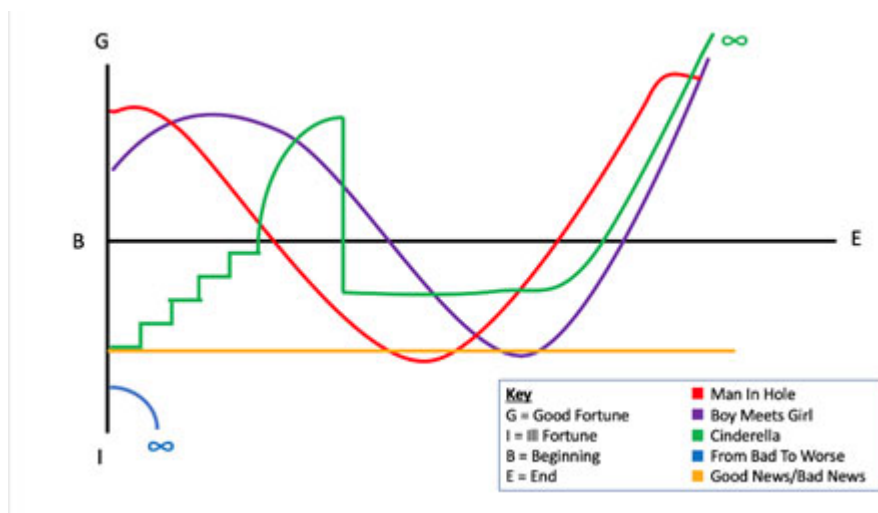
دووډم: کوک کچک ددډين (boy meets girl)

سډيډم: ساندرالا (Cinderella)

چوارم: له خرابۍو څخه خراپتر (from bad to worse)

پنځم: هڅه والی باش/خراب

ناوی نهم مېدونه به پېښه کې تايي پېښو (هڅه والی باش/خراب) چونکه کله ځانگړت زړه کې يې هاتوو. له هېکاريي خواروو، هر پنځ پېښه ته نهم مېدونه وون کړاو ته وو:

مېدې هڅه شتم: مېدې دانځر (Hook Model)

به څه نهم مېدونه دروست کړوو. له نهموونې څخه بهم دېرکې وټوو باشرينه بهو دسټېکې هر بهرېشک له مېدانه کېت نهمانې ته دا بهت: ووداوی دانځر (hook)، خپرا و ټاکشن. نهم سه جرې ووداو خوښه رادکېشه به نهو مېدانه کې. له نهو هر بهرېشکدا دېکرې مېلانه، ټاسټنگ و کېشه هېن. دېکرې له هر بهرېشکدا کې ايماکس هې بهت به پېښه ته سرکې و وردې پېښه کان. دېکرې هر بهرېشک پېک بهت له چنډ ووداو کې خوښه بخته مېراق به بهشي دواتر.

وردې پېښه (Sub-plot)

وردې پېښه (وردې گرې) وېک چيلکې وان، ټاگرېکې خپتر دېکېن. زگت به پېښه ټاگرېکې نه سووتېت. به دار و بهردی دادې. با له يېک کاتدا، زياتر له کېشه يېکې هې بهت. کېشه يېکې سرکې (پېښه) له گېڅې چنډ وردې کېشه يېکې.

به کورتي، پېښه واته ووداو، کې واته ووداو واته مان. مېدې مانې کېم ووداو بهرېرکېرن. سرېرې تاي هر بهرېشکې مېدانه کېت دې به ووداو کې سرېرنجې اکېشه دېست په بکات. باسي کېش و هېوا و وېسفي شوېن و لاواندنې و هېست و ټو شته سواوانې مېکې کې مېدې مانې کلاسيک

خۆی پەیا نەوێ خۆی کرد.

تەو نووسەر ئازادی کام مەد بەکار دەبێ. دەتوانی هیچیان بەکار
نەبێ! چۆنی دەنووسی، بینووسی، بۆلام خۆشی بنووسی، بەتامی
بنووسی. چۆن وای بنووسم؟ جارێکی تر باسی ئێو دەکەم.

سەرچاوەکان

Alberski, W., 2012. Selected Functions of Narrative Structures in the Process of Social and Cultural Communication. *Styles of communication*, 4(1).

Bunting, J., 2021. The Write Strcuture

Field, S., 2005. *Screenplay: The foundations of screenwriting*. Delta

Vonnegut, K., 1980. *How to write with style*. International Paper Company

Truby, J., 2008. *The anatomy of story: 22 steps to becoming a master storyteller*. Farrar, Straus and Giroux

Grindon, L., 2012. Cycles and clusters: The shape of film genre history. *Film genre reader IV*, pp.42-59